

Uusia kirjoja Baltian historiasta

Teksti: Markus Anaja

Syksy 2007

Vuoden merkkiteos on ilman muuta professori **Seppo Zetterbergin** "magnum opus" *Viron historia*. Zetterberg on yli 800-sivuiseen ja isokokoiseen teokseen koonnut monipuolisen ja hyvin jäsennellyn yleisesityksen eteläisen naapurimme vaiheista. Arkeologia, talous- ja sosiaalhistoria, kulttuurihistoria sekä luonnollisesti poliittinen historia ovat kaikki edustettuina. Voidaan hyvin sanoa kirjan olevan Zetterbergin vuosikymmeniä kestäneen Viro-harrastuksen synnyttämä synteesi.

Kun tiedetään, että Seppo Zetterberg kirjoittaa varsin elävästi, tiiliskiven kokoista kirjaa on silti helppo lähestyä. Sitä voi lukea kannesta kanteen, mutta se toimii myös varsin hyvin hakuteoksena. Kuvituksena on mm. tekijän itse ottamia valokuvia eri kohteista.

Zetterbergin kirja on saanut hyvän vastaanoton myös Virossa ja ovatpa virolaiset toivoneet että se käännettäisiin paitsi viron- myös venäjänkielille.

Tuglas-seuralla on ollut suuri merkitys Viron tunnetuksi tekemisessä Suomessa. Aikana, jolloin virallinen Suomi ei tuntenutkaan Viroa, seurassa tehtiin taitavaa työtä virolaisen kirjallisuuden ja muun kulttuurin parissa. Seuran perustamisesta on nyt kulunut neljännesvuosisata, jonka johdosta seuran kirjaston- ja arkistonhoitaja **Heikki Rausmaa** on laatinut seuran historiikin, *Tuglaksen tuli palaa*. Kirja on, paitsi tietysti hyvä yhdistyshistoria, myös mainio johdatus suomalais-virolaisiin suhteisiin 1900-luvulla. Vastaavaa katsausta ei ole aikaisemmin ollut saatavana.

Maailmansotien välisenä aikana suomalaisten ja virolaisten ylioppilasjärjestöjen yhteydet olivat ajoittain varsin tiiviitä. Dramatiikkaakin niihin sisältyi, kun AKS:n ja Lapuan liikkeen innoittamat ylioppilaat eivät hyväksyneet Virossa tapahtunutta ns. vapsien poliittisen liikehdinnän tukahduttamista. Näistä sekä hyvistä että vaikeista vaiheista kerrotaan seikkaperäisesti **Heikki-Roiko-Jokelan** laatimassa Pohjois-Pohjalaisen osakunnan satavuotishistoriassa. Kirja on muutenkin hyvä aatehistoriallinen katsaus, joka on tehty huolella ja ammattitaidolla.

Talvisodan kynnykselle asettuu Aero Oy:n matkustajakone *Kalevan* alas ampuminen Suomenlahdella. Toimittaja **Risto Niku** on koonnut saatavilla olevan tiedon tästä tapahtumasta uuteen kirjaansa *Kalevan kuolemanlento*. Tunnettu ilmailuhistorian harrastaja **Carl-Fredrik Geust** on avustanut Nikua. Syytä siihen, että neuvostoliittolaiset taistelukoneet ampuivat reittilennolla ollutta matkustajakonetta, ei ole pystytty selvittämään. Ulkomaisen diplomaattipostin haltuunotto on eräs hypoteesi, mutta kyseessä saattaa tietysti olla myös erehdys.

Jatkosodan merivoimissamme noin kymmenesosa miehistöstä oli virolaisia. Vaikka JR 200:n Suomen-pojista on kirjoitettu lukuisia kirjoja, heidän merimiesveljensä ovat jääneet vähälle huomiolle. Tilanne on nyt korjaantunut, kun **Heino Relvikin** kirja on käännetty suomeksi. Suomen-poikien Perinneyhdistys ansaitsee kiitoksen tästä. *Merivoimien Suomen-pojat* antaa hyvän ja monipuolisen kuvan näiden miesten vaiheista.

***

Paljonko sinä tiedät Latviasta, sen historiasta ja nykypäivästä? Viron rinnalla naapurimaat Latvia ja Liettua ovat jääneet melko tuntemattomiksi, ei vain meille suomalaisille vaan myös suurimmalle osalle maailmaa.

Venäjä suuntaa hyvin voimakasta propagandaa Latviaa vastaan, syyttäen sitä mm. holokaustin vähättelystä mutta ennen muuta Latviassa asuvien venäläisten sortamisesta. Suomalainen toimittaja Jukka Rislakki, joka nykyään asuu Latviassa, on kerännyt pienen katekismus-tyyppisen kirjan Latviaa kohtaan esitetyistä syytöksistä ja väärinkäsityksistä. Kirja tarjoaa tiiviin ja hyvän tietopaketin aiheestaan. Vaikka Rislakki ei yritäkään peittää sympatiaansa latvialaisia kohtaan, olisi tiukempi asiallisuus joissain kohdin sattanut olla itse asialle eduksi.

Kaikissa Baltian maissa toimi toisen maailmansodan jälkeen monen vuoden aikana maanalainen vastarintaliike. Liettuan vastarintaliikkeestä on ilmestynyt suomeksi pieni kirjanen *Tuntematon sota*. Se antaa tiiviissä muodossa kuvan täsät meillä melko vähän tunnetusta toiminnasta.

Tämän katsauksen lopuksi Viron-harrastajille tärkeä kirjanen, joka luettelee yleisimmät sanat, joilla on eri merkitys suomen ja viron kielessä. Suomessa asuva **Ulvi Wirénin** pieni kirja on paitsi hauska myös hyödyllinen. Vastaavia kirjoja on aikaisemmin ilmestynyt Virossa ainakin kaksi erilaista, mutta kumpaakaan ei ilmeisesti ole enää saatavana.

*****

Seppo Zetterberg, *Viron historia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2007. 810 sivua, kuvitettu.

Heikki Rausmaa, *Tuglaksen tuli palaa*. Tuglas-seuran ja suomalais-virolaisten suhteiden historiaa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2007. 242 sivua, kuvitettu.

Heikki Roiko-Jokela, *Ylioppilas - maakunta - isänmaa. Pohjois-Pohjalainen Osakunta 1907 - 2007*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2007. 494 sivua, kuvitettu.

Risto Niku, *Kalevan kuolemanlento*. Edita, Helsinki 2007. 229 sivua, kuvitettu.

Heino Relvik, *Merivoimien Suomen-pojat. Virolaiset vapaaehtoiset Suomen laivastossa 1943 - 44*. Suomen-Poikien Perinneyhdistys, sl. 2007. 399 sivua, kuvitettu.

Jukka Rislakki, *Tapaus Latvia. Pieni kansakunta disinformaatiokampanjan kohteena*. Vastapaino, Tampere 2007. 304 sivua, kuvitettu.

Dalia Kuodyte & Rokas Tracevskis, *Tuntematon sota. Liettuan neuvostovastainen aseistettu vastarinta vuosina 1944 - 1953*. Veterator, Vilna 2007. 56 sivua, kuvitettu.

Ulvi Wirén, *Hääd pulmapäeva! ja yli 1000 muuta viron kielen riskisanaa*. Gummerus, Helsinki 2007. 96 sivua.